

מסורת הש"ס

(א) מגילה כ.ז. (ב) ונע"י מוס' ברכות ת. ד"ה רב ששת; (ג) דף טו.י.; (ד) בס"א: כהן ששחמט; (ה) בס"א טס"ף: בשמדתו; (ו) [פנהרדן קג.], (ז) וקדושין כ.י.; (ח) בס"א: סמג,

תורה אור השלם

- וַיַּפְתַּח עֲקָרָא הַסֵּפֶר לְעֵינֵי כָל הָעָם בִּי מַעַל כָּל הָעָם הָיָה וַיַּפְתָּחוּ עֲמָדוֹ בִּלְ קַל הָעָם: נחמיה ח ה
- והוחלתי בי לא ידברו כי עמדת לא ענו עוד: איוב לב טז
- וַיִּקְרָא בּוֹ לִפְנֵי הָרֹחוּב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַפִּינִים מִן הָאוֹר עַד מַחְצֵית הַיּוֹם נָגַד הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַמְבֻיָּנִים וְאֵנָּה כָּל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה: נחמיה ח ג
- שאו ידכם קדש וקְרִבוּ אֶת יְיָ: תהלים קלד ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולא פסעמי וכו' לשון מפסע ואויל ונראה: י"ב פ' ש' מלות תלילה דף קה ע"ב:

מוסף רש"י

קפנדריא. מקלר הילוט דרך צית הכנסת (מגילה כו.). ולא פסעמי על ראשי עם קודש. כשהיו המלמדין צבית המדרש על גבי קרקע, הולך על גבי מסכתא לישב למקומו, נראה כפוסע על ראשי העם (טו.), ולא נשאחי כפי. לדוכן זכרכת כהנים לפי שהכהנים יצריין לדרך כרוך אמה ה' אלהיו מלך העולם אשר קדשנו (במזמורי ויזנו) בקדשמו של אהרן (טו.).

והזה לאחריו. ואף שם היו כלים הצריכין הזאה: **הואסו פסולה**. דבעינן כוונה לטהרה כדכתיב (צמדנר יט) והזה הטהור על הטמא שיהא מתכוין לו: **על הצדדין שצפניו**. צדדין שיש ממנו ולהלן ולא צדדין שישנו ממנו ולאחור. והכי נמי העומדין בצדדין של כהן הימנו ולהלן ככלל זכרה הן דכלפניו דמי אבל של אחר הימנו אע"פ שאינן אחריהן ממש כלאחריו דמי: **וצפסחו**. וכשהתחיל. וצעורא כתיב: **עמדו**. שחקו: **שלא נטל ידיו**. לפני עלותו לדוכן: **זמה הארכת ימים**. איזה זכות צידך שהארכת ימים: **קפנדריא**. לקצר דרכו דרך זכה"ל ליכנס צפתח זה וללאת כנגדו. ולשון קפנדריא מפרש בזרכות (דף סג:) אדמקיפנא אדרי איעול זבא עד שאני מקיף סביב השורות הללו אכנס זזה ואקצר דרכי ודרי שורות צמים: **ולא פסעמי על ראשי עם קודש**. שהיו יושבים המלמדין צבית המדרש על גבי קרקע והמהלך ציניהם כשהן יושצין ונכנס לישב במקומו מרחיב פסיעותיו צעל כרחו והוא לשון מפסע: **ונראה כמפסע על ראשיהם לפיכך צריך להקדים או ישב לו מבחון: ולא נשאחי כפי לצרך**. שכהן היה: **זלא זכרה**. זכרה דמפרש ואויל מאי מבזרך: **וכי עקר כרעיה**. צעזודה למיסק והוא מחזיר פניו כלפי חיבה מאי אמר: **וכי מהדר אפיה מציבורא**. כשגומר זכרותיו מחזיר פניו ללד התיבה עד שיגמור שליח זכור המבזרך את עמו ישראל בשלוס: מה

בשרה. צירושלמי בפרק אין עומדין אמרי' הדא אמרה העומדין מן הצדדין ככלל זכרה: **ב"יון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה**. מקשינן מפרק קמא דזרכות (דף ט.) דאמר רב ששת הוה מהדר אפיה וגרים אמר אינהו דידיהו ואנן דדידן ומאינו למימר דמהדר אפיה שאני אי נמי רב ששת שאני משום דהוה מאור עיניס והוה פטור מקריאה משום דהוה דברים שבכתב אי אתה ראוי לאומדן על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו צשעת שמיעה היה יכול לעסוק דבזר הלכה והיינו דקאמר אנן דדידן כגון דברי הלכה (כגון) דברים דעל פה ואינהו דדידהו דברים שבכתב מיהו מסתברא כפירוש ר"ח דפ"י הסם דוקא רב ששת וכיואל צו דתורתו אומנמו אבל האידנא כרבא סבירא לן דאמר רבא כיון שנפתח ס"ת וכו' והאי דהוה מהדר אפי' י"ל דלא הויא אורחא דמילתא לאיעסוקי דבזר הלכה זכאפי ציבורא צעוד שהן עסוקין צשמיעת התורה י:

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

דקיימא לן כוותיה וכמדומה דהכי פסק רבינו חננאל דזכל דוכתא קי"ל כר' יהושע בן לוי ומקשה מפ' כל גגות (שיריוצין דף צג.) דיתבי ר' זירא ורבה זכר רב חנן ויתבי צציי גציייהו ויתבי וקאמרי שמע מינה ממתני' דיורי גדולה צקטנה ואין דיורי קטנה בגדולה וכו' עד זכור

בגדולה ושליח זכור צקטנה יואלין ידי חובתן זכור צקטנה וש"ל בגדולה אין יואלין ידי חובתן תשעה בגדולה וא' צקטנה מלטרפיין תשעה צקטנה וא' בגדולה אין מלטרפיין וה"ה גדולה בגדולה דליכא למימר דיורי גדולה בגדולה אלמא לענין תפלה לא אמר אפילו מחיבה של זכרל אין מפסקת ונראה דלא דמי דהיכא דאיכא עשרה בגדולה ושליח זכור עמהן ואחד בגדולה כיואל צה ממוך שמואל צבי הגדולה יואל גס זה צבאחרת כה"ג אמרינן דוקא אפילו מחיבה וכו' שהרי מואיל אפילו אחיו שבצדות כדאימא במסכת ראש השנה (דף לה.) אבל היכא דצריך לזרופיניהו ודאי לא מלטרפי ושהיא דפ' אין עומדין (זרכות דף צג:) דא"ר אלעזר מיוס שחזר צית המקדש נפסקה חומת זכרול צין ישראל לאציהן שבצמים לא שייכא להכא דההיא אמר לגצי הא שאין תפלגן מקוצלת כמו צומן צבהמ"ק קיים מיהו לענין זה אין מפסקת אס יתזכרו הכזור ע"י זכרכת כהנים שעמהן צבית הכנסת או יואיל ש"ל ידי חובתן גס זה יתבזרך ויואל ידי חובתו עמהן דכלפי אצינו שבצמים לא תלי בהפסק מחיבה:

והזה עץ הצדדין שבפניו הזאתו **ב"יון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה**. מקשינן מפרק קמא דזרכות (דף ט.) דאמר רב ששת הוה מהדר אפיה וגרים אמר אינהו דידיהו ואנן דדידן ומאינו למימר דמהדר אפיה שאני אי נמי רב ששת שאני משום דהוה מאור עיניס והוה פטור מקריאה משום דהוה דברים שבכתב אי אתה ראוי לאומדן על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו צשעת שמיעה היה יכול לעסוק דבזר הלכה והיינו דקאמר אנן דדידן כגון דברי הלכה (כגון) דברים דעל פה ואינהו דדידהו דברים שבכתב מיהו מסתברא כפירוש ר"ח דפ"י הסם דוקא רב ששת וכיואל צו דתורתו אומנמו אבל האידנא כרבא סבירא לן דאמר רבא כיון שנפתח ס"ת וכו' והאי דהוה מהדר אפי' י"ל דלא הויא אורחא דמילתא לאיעסוקי דבזר הלכה זכאפי ציבורא צעוד שהן עסוקין צשמיעת התורה י:

כל בהן שלא נטל ידיו. פירש רש"י אמר לי רבי אס נטל ידיו שחרית ונטהר כהן אינו צריך ליטול ידיו כשעולה לדוכן וכמדומה שהעמק מהגהת תלמוד שהרי אין לשונו משמע כך דפירש שלא נטל ידיו לפני עלותו לדוכן משמע ממש סמוך ועוד דמיייתי גמרא קרא שאו ידיכם קדש וזכרכו משמע תיכף לנטילת ידים זכרכת כהנים דמשמע ליה השתא דבזכרכת כהנים משמעוי קרא דהיא צנשיאות ידים ומשמע צירושלמי פ"ח דזרכות דבזכרה דמשמעוי קרא צעינן נטילת ידים סמוך לה דמיייתי לה התם אכרכת המזון והכי אימא שלשה תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה שנאמר וסמך ושחט תיכף לנטילת ידים זכרה שנא' שאו ידיכם וזכרכו תיכף לגאולה תפלה שנא' יהיו לרצון אמרי פי וגו' וכתבי בתריה יענק ה' ציוס זרה וצפ' כינא מבזרכין (זרכות צג.) משמע דההיא זכרה איירי בזכרכת המזון מיהו שמעינן מינה דבעינן תיכף נטילת ידים בזכרה דמשמעוי ציה קרא והכא מיייתי לה אכרכת כהנים ועוד אי מיירי הכא בשלא נטל ידיו בזשחרית אמאי נקט כהן לנשיאות כפים תיפוק ליה משום דברי תורה שצריך ליטול ידיו כדאמרי' צפ"ק דזרכות (דף יא.) וצפ"ב (שם יד.) אמר רבי חייא זכר רב אשי וימנין סגיאלן הוה קאימנן קמיה דרב לתנויי לן פירקא צסיפרא דצי רב ומקדים וקאי ומשי ידיה ומבזרך ומנח תפילין והזר אמר לן ואמר נמי התם א דצעי לאהדורי זכר מיא לנט"י לק"ש מיל ומה לי ק"ש ומה לי זכרכת כהנים אי משום דצריך זכרה לפנייה הכא נמי צריך זכרה לפנייה כדאמר לקמן להכי מסתבר דהכא צנטילת ידים תיכף לזכרה מיירי ושיעור תכיפה איכא למישמע מתכיפת סמיכה לשחיטה דאמרי' צפ' כל הפסולין (וצחים לג.) כל הסמיכות שהיו שם קורא אני צזה תיכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה צשער נקנור שאין מזורע יכול ליכנס שם אלמא כדי מהלך משער נקנור עד צית המטצחים לא חשיבה תכיפה וצמסכת מדות (פ"ה מ"א) משמע דלא הוי טפי מעשרים ושתים אמה מקוס דריסת רגלי ישראל ומקוס דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"א אמה:

וכי מהדר אפיה מצבורא מאי אמר. קדר נשיאת כפים מפ"י רבינו שלמה עוקר רגליו צעזודה ממקומו ואל לפני התיבה ומתפלל יהי רצון שתהא זכרה זו וכו' ומאריך צה עד שיאמרו אמן של הודאה מפי הכזור וקורא כהנים אס שנים הס ואס אחד אינו קורא ש"ל והוא מחזיר פניו מאליו כדאצי דאמר לעיל לאחד אינו קורא וכשכלה דבור מהקורא מבזרכין אשר קדשנו כו' ואחר כך מתחילין בזכרה וכשכלה אמן אחרון מפי זכור הן מחזירין וכופפיין קשרי אלצעותיהן אס רס רוצין ושליח זכור מתחיל שיש שלום והכהנים יתפללו רצונו של עולם עשינו מה שגזרת וכו' ומאריכין צה עד שתכלה זכרה מפי שליח זכור עוקרין רגליהן והולכין להן: צשאלמות פרשת ויקח קרח כהן שעבד עבודת כוכבים י) לא ישא את כפיו דגרע מהורג את הנפש דאמרינן צפ' אין עומדין (זרכות לג:) כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו ורבינו גרשום מאור הגולה השיצ צתשובותיו דנושא כפיו וקורא ראשון צבורה דכיון דחזר צתשובה חוזר לקדושמו דתנן צסוף מסכת מנחות (דף קט.) אך לא יעלו כהני הצמות אל מזבח ה' צירושלים כי אס אכלו מזות צתוך אחיהם והרי הן כבעלי מומין שחולקין ואוכלין וכשם צבעלי מומין נושאין את כפיהם וקורא ראשון צבורה ואף זה שאס לא תאמר כן נמצאת מרפה ידיהן של צעלי תשובה שיאמרו י) אוי לאותה צושה אוי לאותה כלילמה וימענו מעשות תשובה ואמר ר' יוחנן י) כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא מרפה ידיהן של צעלי תשובה ותנא דצי רצי ישמעאל י) הואיל והלך זה ונעשה כהן י) לאלילים אדחה אצן אחר הנופל וכו': [וע"ש מוס' מנחות קט. ד"ה לא ישמחו ותוס' תענית כו. ד"ה אי מה י: עז

עין משפט
נר מצוה

למ.

סמג א מיי' פ"י מהל' פרה אדומה הל' ז:
ב ב מיי' פ"ב מהל' תפלה הל' ט סמג עשין כה טו"ש"ע א"ח סימן קמו סעיף ב:
גא ג מיי' פט"ו מהל' ג"כ הל' ה סמג עשין כ טו"ש"ע א"ח סימן קמח סעיף ו:
גב ד מיי' שם פ"ח הלכה יב סמג שם טו"ש"ע שם סעיף ו:
גג ה מיי' שם טו"ש"ע שם סעיף ט:
גד ו מיי' שם טו"ש"ע שם סעיף טו:

תוספות שאנין

כיון דנפתח ספר תורה אסור לדבר אפי' בדברי תורה. פי' ושב"ס אבל אי מהדר אפיה לית לן בה דאמר פ"ק דזרכות רב ששת מהדר אפיה וגריס. ואינו נראה דר"ת דא"כ היה ליה לתלמודא לאיתרי הא דרב ששת ולומר שמותר בזה הענין. על כן נראה לי דרב ששת ה) לא פליג בדבזר הלכה שרי:

(א) צ"ל דרב ששת פליג וס"ל דלדבר הלכה שרי.